

Μέτσοβο: Ιστορική Ανασκόπηση, από τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία στην Οθωμανική κατάκτηση (Σοφία Μπούμπα, Εκπαιδευτικός-Λαογράφος)

[/ Πεμπτουσία](#)

Βυζαντινή Αυτοκρατορία

Κατά την περίοδο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας οι βλάχικοι πληθυσμοί αγωνίζονταν να εξασφαλίσουν τις κατάλληλες εκείνες συνθήκες για την συντήρηση κι αναπαραγωγή των κοπαδιών τους. Κατά περιόδους, συμμετείχαν σε συγκρούσεις στις περιπτώσεις όπου διακυβεύονταν τα κτηνοτροφικά τους συμφέροντα. Προκειμένου να εξασφαλίσουν κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες σύμφωνες με τον νομαδικό τρόπο ζωής τους, συμμετείχαν σε πολέμους, επιδρομές και συμμαχούσαν με άλλα κράτη, για παράδειγμα άλλοτε στο πλευρό της Βυζαντινής αυτοκρατορίας σε στρατιωτικές επιχειρήσεις ή ως συνοριοφύλακες με αντάλλαγμα την χρήση κάποιου γεωργικού κλήρου, κι άλλοτε στο πλευρό των Βουλγάρων. Μεταξύ 5ου και 14ου αιώνα παρατηρήθηκαν συχνές δημογραφικές ανακατατάξεις στην περιοχή της Μεσογείου που σχετίζονταν άμεσα με την παρουσία των Βλάχων. Την περίοδο αυτή εμφανίστηκε ιστορικά η μορφή της κτηνοτροφίας γνωστή ως νομαδισμός. Η μετάβαση από τον νομαδισμό στον ημι-νομαδισμό σχετίζεται με την σταθεροποίηση του τόπου παραμονής των Βλάχων στην λεκάνη της Μεσογείου, που πραγματοποιήθηκε μετά την οθωμανική κατάκτηση ως

επακόλουθο αυτής (Nitsiakos, 1985).

Οι περισσότερες προσπάθειες της βυζαντινής αυτοκρατορίας να υποτάξει και να εκμεταλλευτεί οικονομικά τους Βλάχους ήταν επιτυχής, παρότι εκείνοι σε πολλές περιπτώσεις είχαν προβάλει αντίσταση. Σε γενικές γραμμές, οι Βλάχοι την περίοδο αυτή, κατέβαλαν φόρους προς τον κρατικό μηχανισμό, παρείχαν στρατιωτικές υπηρεσίες περιστασιακά και παράλληλα προμήθευαν την Κωνσταντινούπολη με την κτηνοτροφική τους παραγωγή, αλλά αυτό δεν συνεπάγεται την ενσωμάτωση και αφομοίωσή τους από το πολίτευμα και την κοινωνία των Βυζαντινών. Οι Βλάχοι διατήρησαν τον διακριτό τρόπο ζωής τους και τις πολιτισμικές τους ιδιαιτερότητες (Nitsiakos, 1985).

Οθωμανική αυτοκρατορία

Την περίοδο της Οθωμανικής κατάκτησης οι Βλάχοι κατοίκησαν στην περιοχή της οροσειράς της Πίνδου και των περιχώρων αυτής. Εξαιτίας της οθωμανικής κυριαρχίας και των κλιματολογικών συνθηκών (Μικρή εποχή των παγετώνων), ο τομέας της γεωργίας υπέστη πλήγμα, κι αυτό με τη σειρά του οδήγησε στην εκκένωση των πεδινών περιοχών, όπου εγκαταστάθηκαν κατά κύριο λόγο οι Οθωμανοί κατακτητές και στην εγκατάσταση των υποδούλων στις ορεινές περιοχές, μακριά από τον κατακτητή. Σύμφωνα με την Β. Ρόκου (2007), η μόνιμη εγκατάσταση των Βλάχων επετελέστη στο μεγαλύτερο βαθμό της κατά τον 17ο αι.

Οι συνθήκες που οδήγησαν στον σχηματισμό των χωριών αυτών σχετίζονται άμεσα με τις μεθόδους κατάκτησης της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και την ιδιαίτερη μεταχείριση που παρείχε στους κτηνοτρόφους λόγω της προνομιακής γεωγραφικής τους θέσης και της εξάρτησης που είχε ο κρατικός μηχανισμός από εκείνους για τον εφοδιασμό του με κτηνοτροφικά προϊόντα και κυρίως του

κρέατος (Ρόκου, 2007; Nitsiakos, 1985). Η Οθωμανική επέκταση και κυριαρχία στα Βαλκάνια βασίστηκε σε έναν ισχυρό και αυστηρώς ιεραρχημένο κρατικό μηχανισμό. Αν κι οι κτηνοτροφικοί πληθυσμοί της αυτοκρατορίας ήταν ενταγμένοι κι εκείνοι στον μηχανισμό αυτό, εντούτοις οι συνθήκες υποτέλειας που εφαρμόζονταν σε εκείνους ήταν πιο προνομιακές σε σχέση με τους γεωργικούς πληθυσμούς, λόγω της οικονομικής σημασίας της κτηνοτροφίας και την στρατηγικής σημασίας θέση των χωριών των πρώτων, που βρίσκονταν σε κομβικά σημεία για την επικοινωνία και το συστήματα ελέγχου της αυτοκρατορίας (Nitsiakos, 1985).

Οι πρώτες μαρτυρίες προνομίων εντοπίζονται στα 1430 μ.Χ, ως ανταμοιβή του Σουλτάνου Μουράτ Β', προς τους Μετσοβίτες, που φύλαγαν την περιοχή του Ζυγού και διευκόλυναν το πέρασμα του ιδίου μετά των στρατευμάτων του προς τα Γιάννενα.

Σύμφωνα με τον Π. Αραβαντινό (1856, σσ. 186-187) οι βλάχικοι πληθυσμοί, το 1479, υποδουλώθηκαν εθελουσίως στους Οθωμανούς κατακτητές: « Εν τω μεταξύ τούτω οι εν τοις μεθωρίοις της Ηπείρου και Θετταλίας Βλάχοι, διατηρήσαντες την αυτονομίαν των επί ικανώ διαστήματι, και θεωρούντες ήδη, ότι έμελλον, ίνα υποταχθώσιν αναποφεύκτως και καταστραφώσιν ένεκεν της περαιτέρω αντιστάσεως των απεφάσισαν αυθορμήτως την υποταγήν των υπό όρον του διοικείσασθαι απ' ευθείας εκ της κατά καιρόν Βασιλομήτορος, όπερ επιτυχόντες διετήρησαν είδος δημοκρατικού τινος πολιτεύματος, ζώντες αβλαβώς και ανεπηρρεάστως, εν ω οι γειτνιαζόντες ομόθρησκοι υπήρχον εκτεθειμένοι εις μύρια δεινά.»

Από το 1480-1648, το Μέτσοβο μαζί με άλλες 40-50 βλάχικες κοινότητες

περιήλθαν υπό την προστασία της μητέρας του Σουλτάνου, η αλλιώς Βαλιντέ Σουλτάν. Αυτό με τη σειρά του είχε σαν αποτέλεσμα να πληρώνουν αναλογικά ασήμαντους φόρους και να απολαμβάνουν κάποια ουσιώδη προνόμια: α) Δεν υποτάσσονταν σε καμία επαρχιακή διοίκηση, β) απολάμβαναν αυτονομία και αυτοδιοικούνταν από ντόπιους κυβερνήτες, οι οποίοι εκλέγονταν και ήταν υπεύθυνοι για την αστυνόμευση της περιοχής τους, για τη διευθέτηση κοινών υποθέσεων και την είσπραξη των φόρων (Nitsiakos, 1985).

Ακολούθησε μια περίοδος παρακμής μέχρι το 1659, που δόθηκαν τα σημαντικότερα προνόμια στην ιστορία του Μετσοβού από τον Σουλτάνο Μεχμέτ Δ', σύμφωνα με τα οποία το Μέτσοβο υπαγόταν πλέον «διοικητικά στον νομό Ευβοίας, δικαστικά στη Λειβαδιά και εκκλησιαστικά στο Οικουμενικό Πατριαρχείο (...). Η περιοχή αυτή κηρύχτηκε αυτόνομη, αυτοδιοίκητη, τόπος πολιτικής ασυλίας και τελούσε υπό την εποπτεία Μποσταντζή» (Τρίτος, 1992, σ. 19), του οποίου μέριμνα και πρόνοια ήταν η διατήρηση των προνομίων του οικισμού και η τήρηση της κυβερνητικής εντολής να μην προκληθούν ζημιές από πλευράς μουσουλμάνων προς τους Μετσοβίτες. Κατά την Β. Ρόκου (2007, σ. 75) «Το έτος 1659 είναι για το Μέτσοβο της κτηνοτροφίας η κρίσιμη ημερομηνία νομιμοποίησης της ταυτότητάς του, η περίοδος του προσδιορισμού της φυσιογνωμίας του ως ισχυρού κέντρου της κτηνοτροφίας, που συνδέθηκε τόσο με την οθωμανική κρατική βιοτεχνία υφασμάτων όσο και με την αρχόμενη δυτική εκβιομηχάνιση». Μέχρι το 1795, που ίσχυαν τα προνόμια αυτά, το Μέτσοβο σημείωσε εμπορική, οικονομική, πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια αναδείχθηκαν κάποιες δυναμικές προσωπικότητες, οι οποίες συνέβαλαν στην δημιουργία σημαντικού κτηνοτροφικού, εμπορικού και βιοτεχνικού κέντρου με συναλλαγές με το εσωτερικό και το εξωτερικό.

[**Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ**](#)